

Atomismus a achronismus

Starořeční atomisté vědomě uvažovali o dělení těles na menší a menší kusy a kousky, a měli za to, že v tomto dělení (vlastně rozsekávání) nelze pokračovat do nekonečna, nýbrž až po jistou mez, kdy další dělení (rozseknutí) už není možné. O času však tímto způsobem neuvažovali (atomy v jejich pojetí „padaly shora dolů“, ale o tomto „padání“ už dále nepřemýšleli, nejspíš proto, že „pohyby“ redukovali jen na pohyby místní, přičemž to, co se pohybovalo se samo neměnilo). Aniž proto můžeme přinést literární doklady citováním zřetelných formulací, je nám zřejmé, že myšlenka nemožnosti dělení (rozsekávání) těles a tělísek do nekonečna nebyla aplikována nejen na sám prostor, ale ani na čas. Tak jako Zenón argumentuje tím, že letící šíp musí na každém místě „být“ bez pohybu, takže sám jeho pohyb je tak problematizován, je nutně problematizován i čas, v němž jedině je pohyb možný. To ovšem vede k absurdním závěrům, takže další přemýšlení presokratiků musí uvažovat o tom, jak opět zařadit do relevantní filosofické tematiky jak prostor, tak čas (odtud ono „padání shora dolů“ u atomistů, ale už předtím mísení, spojování a rozpojování atd.) A děje se to tím, že je hypostazována neměnnost (a vnitřní homogennost) opravdové „skutečnosti“, vlastně „látky“ (jak zní pozdější termín). Prostor i čas jsou tak vykázány z vlastní „skutečnosti“ do jakéhosi vnějšího prostředí: „skutečnost“ sama je neproměnná, proměňují se jen její vnější vztahy k jiným skutečnostem.

(Písek, 130406-1.)